

від держави кредит на пільгових умовах, що передбачені для молодих сімей [5]. Також, ні СК України, а ні інші законодавчі акти не дають підстави для висновку про загальність правила щодо включення до складу спільного майна подружжя, боргів. Не менш важливим є питання щодо визначення режиму майна, коли його створення розпочинається у шлюбі, а при поділі спільного майна, воно не завершено, наприклад: починається будівництво житлового будинку, але в експлуатацію він ще не зданий.

Отже, даний інститут є важливим у правовому регулюванні відносин власності, адже забезпечує правильний розподіл майна та правомірне користування ним. До спільної сумісної власності подружжя відносяться також і будь-які доходи, отримані чоловіком чи дружиною за час шлюбу, сюди належать зарплати, пенсії, стипендії та інших доходи, зокрема, якщо член подружжя уклав договір, то гроші і будь-яке інше майно, які були одержані за цим договором. Потрібно удосконалювати правову регламентацію даного питання, адже суспільство розвивається та виникає чимало проблемних питань, які потребують дослідження та вирішення.

1 Сімейний кодекс України. Редакція від 03.07.2020, підстава 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Тичковська О.В. Правовий режим спільної власності подружжя. 2017. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5.1/34.pdf>.

3. Сімейне право України : підручник .Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін./за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2006. 264 с.

4. Лепех С.М. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя. *Право України*. No 10. С.85–96.

5. Бажанова В.О. Право власності подружжя як різновид права сіпльної сумісної власності. *Наше право*.2014. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJR.

Анна МАКСИМОВА

викладач кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

(м. Дніпро, Україна),

кандидат наук з державного управління

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

У сьогоденному суспільстві є дуже популярним вираз «дотримання верховання права», в якому верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у

правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а містить й інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Усі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Хоча відсутність сталої інтерпретації принципу верховенства права не сприяє його активному використанню практикуючими юристами, адвокатами та суддями при розгляді справ щодо захисту прав і свобод людини в Україні.

Зважаючи на це, важливо дослідити процес зародження цього принципу, його формування в історичному аспекті та напрями його застосування і розвитку. Означений принцип досліджений у наукових працях правників, зокрема: Б. Андрусина, С. Бобровник, Ю. Волошина, С. Головатого, М. Козюбри, А. Колодія, В. Копейчикова, Н. Крестовської, Л. Макаренка, Л. Мамут, С. Максимова, О. Орловської, Р. Падалка, П. Рабіновича, О. Скакун, А. Селіванова, В. Сіренка, В. Сухоноса, В. Тимошенко, Д. Філіпенка, Ю. Шемшученка, С. Шевчука.

Насамперед визначимо етимологічне походження категорії «принцип». Вона має походження від латинського “*principium*”, тобто основне, найзагальніше правило, положення, засоби, які встановлюють природу і соціальну сутність явища, його спрямованість і характерні властивості.

У сучасній теоретичній юридичній науці існує багато публікацій, основною метою яких є визначення змісту та основних властивостей принципу верховенства права.

Спробуємо проаналізувати погляди провідних вчених з метою обґрунтування власного бачення досліджуваної категорії.

На думку А. Колодія, принцип «верховенства права» існує поза нормативно-правовими актами у вигляді наявних у суспільстві справедливості, рівності, свободи.

Тобто принцип «верховенства права» знаходиться у правосвідомості та є загальнозрозумілим і вважається таким, що використовується для саморегулювання суспільних відносин. Вчений зазначає, що діяльність державних органів повинна базуватись на принципах природного права, тобто держава залежна від права, яке обмежує державну владу. Своєю чергою О. Скрипнюк відзначає, що верховенство права – це ознака правової держави, яка забезпечує дотримання основних прав і свобод людини.

Тобто державна влада гарантує реалізацію ідей верховенства, адже без нього розвиток сильної країни неможливий [1, с. 141]. На думку П. Рабіновича, принцип «верховенства права» не варто уподібнювати до принципу «верховенства закону», адже панування закону означає

верховенство правового закону, але не те, що всі закони є правовими. Вчений також зазначає, що принцип «верховенства закону» повинен відповідати праву, і це є основним показником правової держави.

П. Рабінович вважає, що явище, яке виникає поза державою, має загальносоціальну природу. Тому загальносоціальне (природне) право – це відповідні можливості учасників суспільного життя, які об'єктивно визначаються рівнем розвитку суспільства і для всіх однойменних суб'єктів мають бути загальними та рівними. Відповідно до носіїв цих можливостей вчений виокремлює права людини та людства, права соціальних спільнот [1, с. 141–142]. Своєю чергою С. Головатий дотримується твердження, що людина – істота природна, яка з'являється на світ з уже наявними правами та свободами, які їй ніхто не надає, і тому ніхто не може її цього позбавити. Таким чином, принцип «верховенства права» містить у собі ідею природного права [2, с. 85]. На розвиток цих ідей М. Козюбра ототожнює принцип «верховенства права» з основоположними, фундаментальними правами та свободами. Тобто автор інтерпретує ідеї верховенства як справедливість, гуманізм, добро та свободу.

Цю ідею підтримує і Ю. Шемшученко, зазначаючи, що принцип верховенства права – це принцип, головним чином, природного права, в якому зосереджено сукупність духовних, ідеальних справедливих уявлень про право.

Проте в результаті державної правотворчої діяльності в державі реально діє позитивне право, яке сформульоване в законах та інших його джерелах.

На думку С. Максимова, під природним правом зазвичай маються на увазі ідеальні першооснови права.

Поняття «природне право» покликане виявити глибинну сутність права, а його «ідеальність» виявляється в тому, що воно існує у свідомості (правосвідомості). Природне право визначає базові ідеї, на основі яких здійснюється правотворча діяльність і забезпечується їх критична оцінка для того, щоб людина не стала заручником установленого «позитивного» правопорядку.

Глобалізаційні процеси реформування світового правопорядку, європейські інтеграційні процеси значним чином сприяли трансформації доктринальних позицій, обґрунтованих А. Дайсі. Західні дослідники чітко розмежовують зміст принципу верховенства права і принцип законності, виокремлюючи три основні підходи до сучасного тлумачення змісту принципу верховенства права: формальний, матеріально-правовий, функціональний.

У європейських країнах такими критеріями вважаються наступні: формальна незалежність та неупередженість судової гілки влади; офіційно встановлений порядок прийняття законів; відсутність персоніфікованих законів, які стосуються тільки окремих груп, класів, осіб; незворотність сили

законів.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, реалізація потреб особистості потребує ефективного функціонування принципу верховенства права.

1. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Львів : Край, 2007. с. 341–342.

2. Головатий С.П. Верховенство права: юридичний принцип, який в Україні офіційно визнано та який має діяти. *Українське право*. 2006. №1. С. 85–90.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність теми дослідження зумовлюється передусім тим, що на сьогоднішній день законодавство, що регулює аграрно-правові відносини, має низку недоліків, які необхідно вдосконалювати і покращувати. Дивлячись на те, що Україна має курс на євроінтеграцію, то аграрне законодавство, на жаль, не зовсім відповідає вимогам саме європейських країн. Саме тому дослідження недоліків і, як наслідок, пошук шляхів його покращення постає на передній план у юридичній науці та практиці.

Досить велика кількість науковців розглядали і продовжують розглядати дане питання, серед яких можна виокремити таких, як: В. Андрейцев, Ц. Бичкова, І. Дмитренко, П. Кулинич, З. Павлович, В. Семчик, Н. Титова, Ю. Шемшученко, М. Шульга, В. Янчук тощо.

Якщо ж починати з недоліків аграрного законодавства України, то основним недоліком є велика кількість нормативно-правових актів, якими регулюється аграрно-правовий сектор. Нормативно-правові акти, які регулюють аграрну політику в державі, мають дуже розгалужену систему в порівнянні навіть з іншими галузями права. Це передусім, по-перше, широке коло законів, які безпосередньо регулюють аграрно-правові відносини, а по-друге, безліч підзаконних нормативно-правових актів, серед яких можна виокремити велику кількість Постанов Кабінету Міністрів України, Указів та Розпоряджень Президента України, Актів Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також відомчих та локальних нормативно-правових